

Historisch Documentatiecentrum voor het Nederlands Protestantisme in Amsterdam –, opent met een uitvoerig *Woord vooraf*. Hieruit kan echter niet worden afgeleid hoe de redactie zich wil profileren ten opzichte van andere, reeds langer bestaande publikatieorganen die zich richten op de meer recente geschiedenis van het Nederlands protestantisme. Benadrukt wordt dat het de initiatiefnemers te doen is om ‘de ontwikkeling van het gehele Nederlands Protestantisme: van vrijzinnig tot bevindelijk-gereformeerd, van luthers, doopsgezind en remonstrants tot christelijk- en vrijgemaakt-gereformeerd, van antirevolutionair en/of christelijk-historisch tot religieus-socialistisch’. Daarbij lijkt de ‘tot nu toe onderbelichte’ twintigste eeuw veel aandacht te zullen krijgen. Kerkelijke facetten staan voorop, maar steeds in wisselwerking met culturele, sociale en politieke omstandigheden en aspecten. De redactie wil voorkomen dat deze ruime formule leidt tot een losse verzameling van zeer uiteenlopende artikelen. Daarom is het plan om het jaar een deel uit te brengen dat gewijd is aan één bepaald thema. Of dit bij dit eerste deel reeds het geval is, wordt niet geheel duidelijk.

Gekozen is voor een biografische invalshoek. Achtereenvolgens passeren Cornelis Petrus Tiele (1830-1902), George Frans Haspels (1864-1916), Cornelis Riemers (1900-1967), Tiemen de Vries (1865-1932 (?)), Valentijn Hepp (1879-1950), Gerrit Marinus den Hartogh (1899-1959) en Cornelis Steenblok (1894-1966) de revue. Afgezien van De Vries zijn allen een aantal jaren als predikant werkzaam geweest. Vier van hen waren bovendien hoogleraar. Met deze zeven biografische opstellen levert dit jaarboek echter nog geen bijdrage tot de prosopografie van de predikant-hoogleraar. De redactie is wel een inhoudelijk thema op het spoor gekomen: Door deze schetsen heen wordt, aldus Kuiper, zichtbaar hoe uiteenlopend vanuit het Nederlands protestantisme is gereageerd op de modernisering van wetenschap en samenleving. Bij de drie eerste personen is sprake van een zekere openheid ten opzichte van die modernisering. Vervolgens komen drie personen aan de orde, bij wie verzet tegen en aanpassing aan de moderniseringsprocessen die zo kenmerkend waren voor de eerste helft van deze eeuw, als het ware samengaan. Of zij daarmee exponenten van een beweging waren, is echter de vraag. M.i. is hun onderlinge verwantschap daarvoor toch te gering. Bij Steenblok tenslotte gaat het om een duidelijke confrontatie met de gevolgen van de modernisering van samenleving en wetenschap.

Naar aanleiding van zo’n presentatie stelt zich onmiddellijk de vraag naar representativiteit van de uitgekozen personen voor de groep waarvan zij deel uitmaken. De opstellen over Haspels, De Vries en Hepp wekken in elk geval